

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 88

29 листопада 2022 р.

м. Переяслав

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

29 листопада 2022 року

Вип. 88

Збірник наукових праць

Переяслав – 2022

УДК 001+37(100)
ББК 72.4+74(0)
Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2022. Вип. 88. 396 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В. П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л. М. – кандидат географічних наук, доцент

Гузун А. В. – кандидат біологічних наук, доцент

Євтушенко Н. М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С. М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Носаченко В. М. – кандидат педагогічних наук

Руденко О. В. – кандидат психологічних наук, доцент

Садиков А. А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)

Скляренко О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Халматова Ш. С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)

Юхименко Н. Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

©Рада молодих учених університету

НАРОДНІ РЕМЕСЛА ЗАКАРПАТТЯ

У статті розглянуто особливості народних ремесел Закарпаття, не тільки як складової культурного простору, але й як одного із ресурсів культурно-пізнавального туризму. Проаналізовано питання їх збереження, відновлення та перспективи розвитку

Ключові слова: народні ремесла, культурна спадщина, традиції, звичаї, ткацтво, лозоплетіння, культурно-пізнавальний туризм

The article examines the peculiarities of folk crafts of Transcarpathia, not only as a component of the ethno-cultural space, but also as one of the resources of cultural and educational tourism. The issues of its preservation, restoration and development prospects are analyzed there.

Key words: folk crafts, cultural heritage, customs, weaving, wickerwork, cultural and educational tourism.

Впродовж цивілізаційного поступу людства, виникали й розвивалися ремесла, які з одного боку пов'язані з діяльністю господарською, а з іншого з духовним осмисленням світу, відображеним у предметах декоративно-ужиткового мистецтва, нематеріальній культурній спадщині та знаннях народу. Народні ремесла Закарпаття формувалися крізь призму історичну призму суспільних формацій та господарських умов, у географічному відмежуванні та державній відокремленості від інших українських земель. Ці фактори, а також особливості природного середовища, зокрема ландшафту, й зовнішні культурні впливи призвели до набуття характерних рис притаманних саме народним ремеслам краю. І сьогодні це самобутня складова скарбниці народної культури, яка репрезентована в різноманітній культурній спадщині, що має не тільки практичне значення, але й є естетичним освоєнням світу. В значній мірі народні ремесла включені до туристичного простору як ресурсна складова, що презентує автентичну культуру Закарпаття. Тому питання збереження, відновлення та раціонального використання потенціалу народних ремесел залишається актуальним і сьогодні, особливо в умовах екзистенційних загроз пов'язаних з агресією Росії.

Аналізу цієї проблематики присвячені праці науковців: М. Тиводара, В. Коцана, Ф. Шандора, І. Камп, Н. Петрика, Т. Олексійчука, Н. Габчак. Дослідження збереження, відновлення ремесел у загальноукраїнському та локальному контексті є надзвичайно важливим, зокрема й у контексті ресурсного потенціалу туризму. Народні ремесла з їх технологіями, а не тільки вже виготовлені предмети чи сувенірна продукція є тим туристичним ресурсом, який репрезентує не тільки самобутність країни, а й неповторність регіону.

Впродовж століть народна культура українців Закарпаття розвивалася в умовах «інших» суспільно-політичних та етнокультурних впливів, що мало свій коректуючий вплив на розвиток ремесел у краї. Збереженими і презентованими на сучасному етапі є наступні ремесла: різьбярство та художня обробка дерева, лозоплетіння, сироваріння, ткацтво, обробка шкіри, вишивка, писанкарство, гончарство, ковальство, художня обробка каменю. Втім, варто зауважити, що ці ремесла є характерними не тільки для Закарпаття, проте тут вони мають характерні регіональні особливості. Саме ці особливості найбільш яскраво виражені в таких ремеслах як лозоплетіння, сироваріння та ткацтво, що активно побутують в сьогоденні.

Лозоплетіння – одне з найдавніших ремесел у світі. Село Іза Хустського району вважається центром лозоплетіння не тільки в Закарпатті, але й в Україні. У документальних письмових джерелах вперше воно згадується у XIV ст. Земельні простори села по берегах

Ріки багаті на лозові породи – найпоширеніший природний матеріал, який став основою виготовлення побутових плетених виробів. Промисел набув великого поширення наприкінці XIX ст. [1, с. 43]. Місцеві жителі пов'язують цей період з ремісником І. Кашко. Сьогодні унікальну техніку лозоплетіння знають представники старшого та середнього покоління ізян, проте участь у виготовленні виробів беруть усі: як жінки, так і чоловіки, від найменшого до найстаршого, що є важливим для збереження ремесла. Ізянське лозоплетіння – є результатом спільної праці, яку місцеві називають «наксаом». Вона передбачає кілька почергових етапів (виращування, заготовлення, вимочування, очищення лози, плетіння, покриття лаком тощо), а їх бездоганне знання забезпечує якість виробів.

Сьогодні традиція лозоплетіння активно побутує й презентується в туризмі. В Ізі туристи можуть придбати найрізноманітнішу продукцію: кошики (бомкало, фелделкані, йопанка, рибак), хлібниці, вази, столи, стільці, гойдалки, стелажі, підставки, іграшки, декоративні речі, обплетений лозою скляний посуд (пляшки, бутлі) тощо. Через таку різноманітність продукції село називають постійним ярмарком під відкритим небом. З метою популяризації ремесла та традиції започатковано фестиваль «Іза-фест».

У селі функціонує музей «Закарпатські ремесла», де представлено не тільки лозоплетіння, але й такі ремесла як ткацтво та сироваріння. Музей пропонує окрім традиційних, сучасні послуги, зокрема, відвідувачі можуть побачити як плетуть вироби з лози та взяти участь у їх створенні, а готовий вибір забрати як сувенір [2]. Тут також демонструють процеси сироваріння та ткання. Сироваріння – це ще одна ремесло, яким активно займаються на Закарпатті. Сьогодні на території краю функціонують крафтові сироварні, які працюють за стародавніми технологіями. До прикладу, у музеї є діюча піч на якій готують молодий сир «Ріка», з овечого молока, за особливою технологією. Ткацтво в музеї представлено знаряддями праці, з допомогою яких відвідувачам демонструють ткання доріжок та рушників на кроснах.

Ткацтво зосереджено в основному в південних районах Закарпаття, насамперед в угорськомовних селах. Особливо вирізняється мереживне ткацтво, осередком якого є села Великі Береги та Кідьош Берегівського району. З-поміж інших різновидів це ремесло вирізняється витонченістю, стриманістю, елегантністю, а головне – на Закарпатті у ньому переплелися різні національні культури: угорська, австрійська та українська [3].

Ткані витвори мистецтва як у давнину, так і нині з'являються на світ за допомогою дерев'яного верстата, так званих горизонтальних кросен з бердами завдовжки 60–80 см. Основна сировина – конопля та льон. Техніка ткання, поєднання орнаменту з традиційним використанням кольорів (синього, чорного) та витканого мережива прийшли до нас із Відня у 80-х рр. XIX століття. Минулого століття слава про вміння великобerezьких вишивальниць і ткаць дійшла до Парижа – стрічками з орнаментами, виготовленими руками місцевих майстринь, користувались у столиці світової моди. З минулого століття у зв'язку з доступом до кольорового прядива фабричного виробництва гама барв поповнилася червоним та білим, згодом і багатоколірним поєднанням. Традиційними візерунками прикрашали й прикрашають одяг, предмети господарського призначення, інтер'єр. Для виробів характерними є переважно стилізовані геометрично-рослинні та тваринні орнаменти. У 90-х роках минулого століття в школі села Великі Береги відкрито музей ткацтва та етнографії. Експонати закладу – старовинні ткацькі верстати та інструменти, на яких здавна працювали майстрині. Нині у школі діє майстерня, де активно продовжують традицію ткацтва, навчаючи учнів на уроках праці за індивідуальною програмою.

Особливі техніки, сировина та візерунок вирізняють вовноткацтво, яке вважають одним із давніх напрямів народного ремесла. Як і вишивка, воно є популярним промислом, кожен район має свої особливі орнаменти і кольори – за ними чітко визначають ідентичність етносу. На Закарпатті осередком вовноткацтва є Рахівщина і насамперед села Розтоки, Квази, Чорна Тиса, Богдан. На Рахівщині нараховують понад два десятки майстрів вовноткацтва.

Особливу майстерність народних умільців засвідчують вироби з овечої шерсті – килими, верети, запаски, обруси, рушники, пояси тощо. Але у побуті мешканців Розток провідне місце посідає ліжникарство. Ліжник – унікальний автентичний виріб гуцулів Українських Карпат. Гуцульщині притаманні свої барвисті традиційні візерунки. Процес виготовлення починається вже зі стрижки овець, зазвичай це на початку квітня. Шерсть миють, що важливо – без жодних хімічних засобів, відтак – сушать. Потім вовну скубуть, вичісують, фарбують та сортують за кольором, а вже далі прядуть нитку різної товщини в залежності, для якого виробу. На виготовлення ліжника, приміром, використовують найтовщу нитку [4].

Здавна культурну спадщину Закарпаття, своїми роботами наповнювали і прославляли народні майстри. Окрім перелічених ремесел у краї доволі поширеним є писанкарство, вишивка, різьблення по дереву тощо. Окремо варто зазначити традиції приготування гуцульської бриндзи, сливового леквару, ріплянки тощо. А також ремесла, що з об'єктивних причин занепадають, до прикладу гончарство. Але майстри, що знають це ремесло ще залишились і займаються виготовленням декоративної кераміки. Зокрема це тематичні панно, вази, тарелі, горнятка, скриньки, прикраси тощо. У своїх творах зображають прадавні символи, традиційні закарпатські орнаменти тощо. А як сировину використовують каолінову глину та інші глини, які видобувають у Закарпатті.

Традиційні ремесла загалом складають вагому частину культурної спадщини України та етнокультурної спадщини Закарпаття, демонструючи вікову етнічну ідентичність та українську культурну єдність, що є вагомим аргументом для обґрунтування екзистенційної автентичності українців.

Найбільш вагомо ремесла, як частина культурної спадщини, презентуються у культурно-пізнавальному туризмі, оскільки тут задіяна не тільки візуалізація, але часто й «ефект присутності». І з іншого боку включення традиційних ремесел, як ресурсної складової туризму, сприяє їх збереженню, відновленню та популяризації. Аналіз використання народних ремесел в сфері туризму Закарпаття, дозволяє виокремити наступні напрямки:

- як кінцевий продукт, зокрема сувенір;
- як демонстрація технології ремесла.

З цією метою в Закарпатті започатковано фестивалі народних ремесел: «Гамора», «Іза-фест», «Гуцульська бриндзя», «Колочавська ріплянка», фестиваль-ярмарок «Гуцульськ ріпа», Фестиваль гентешів, «BEREG- FEST» та інші. Такі івенти мають не лише розважальний, а й етнографічний та просвітницький характер – у їх програмі традиційними вже стали майстер-класи. Народні ремесла Закарпаття широко презентуються на традиційних фестивалях, як: «Черлене вино», «Закарпатське божоле», «Сакура-фест» тощо, на ярмарках та інших культурних заходах як в межах Закарпаття, України так і поза межами держави. Іншими напрямками збереження, відновлення та популяризації народних ремесел є: 1) презентація виробів традиційного ремесла як експонатів у музеях, на виставках та інших івентах; 2) уведення спеціалізованих факультативів у освітніх закладах області; 3) дослідження ремесел у межах програм, грантів та проектів; 4) публікація відповідної актуальної інформації в науковій літературі, засобах масової інформації, Інтернет просторі. Окремо варто зазначити, що «Традиція гуцульської писанки» (012 нкс), «Карпатське ліжникарство» (023 нкс); «Традиція лозоплетіння в с. Іза Хустського району» (042 нкс), «Гуцульська бриндзя» (044 нкс), Сливовий леквар – традиція приготування та культура споживання на Закарпатті (050 нкс) – внесені до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [5]. Тобто на законодавчому рівні верифіковано зазначені ремесла і традиції й визначено відповідні структурні підрозділи, що повинні безпосередньо займатися моніторингом життєздатності, охороною та відновленням зазначених ремесел. Водночас варто констатувати, що існує ряд проблемних питань, пов'язаних не тільки з вивченням теоретичних питань (як от доступ до джерел чи артефактів), а й загрози зникнення тих чи інших ремесел, що носять не тільки практичний характер, а й є об'єктивно-часовими.

Отже, в Закарпатті, як своєрідній господарсько-культурній зоні, етнічного і політичного порубіжжя України, сформувалися народні ремесла, що мають самобутні регіональні особливості й є складовою культурної спадщини України. Традиційні ремесла краю широко використовуються як одна з ресурсних складових культурно-пізнавального туризму презентуючи традиції, звичаї та культуру краю.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гайова Є. Лозоплетіння в селі Іза. Краєзнавчо-етнографічні нариси. 2008. С.43-46. URL: <http://surl.li/dxuhg> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Закарпатські ремесла. Збереження історії. URL: <http://surl.li/dxuhn> (дата звернення: 21.11.2022).
3. Нематеріальна культурна спадщина Закарпаття. Мереживне ткацтво URL: <https://nks.zakfolkcenter.info/tkaczstvo-velyki-beregy/> (дата звернення: 24.11.2022).
4. Нематеріальна культурна спадщина Закарпаття. Вовноткацтво URL: <https://nks.zakfolkcenter.info/vovnotkaczstvo-roztoke/> (дата звернення: 24.11.2022).
5. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. URL: <http://surl.li/dxuga> (дата звернення: 24.11.2022).

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент Ханас У. Я.

УДК 338.48

*Лариса Хомич, Марія Черніогло
(Одеса, Україна)*

РОЗВИТОК СЕГМЕНТУ ЕКЗОТИЧНИХ ГОТЕЛІВ У СВІТОВОМУ ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

У статті розглядаються концепції екзотичних готелів. Показані основні тенденції розвитку готельної індустрії. Визначені основні компоненти концепції сучасного готелю. Визначені характерні риси екзотичного готелю та представлені найбільш поширені концепції екзотичних готелів.

Ключові слова: екзотичний готель, концепції екзотичних готелів, готельна індустрія.

The article deals with the concept of exotic hotels. The main trends in the development of the hotel industry are shown. The main components of the modern hotel concept are defined. The characteristic features of an exotic hotel are defined and the most common concepts of exotic hotels are presented.

Key words: exotic hotel, concepts of exotic hotels, hotel industry.

Туризм та поїздки стали звичною справою для значної кількості населення світу тому для задоволення зростаючих потреб туристів і в умовах посилення конкуренції готельний бізнес шукає нові формати засобів розміщення туристів. У світі дедалі більше людей прагнуть під час подорожі та відпочинку отримувати додаткові емоційні враження від нетипових, незвичних та дещо екзотичних закладів розміщення, які мають свою унікальну концепцію.

Світовий готельний бізнес зростає і постійно розвивається та трансформується під впливом змін кон'юнктури ринку, технічного прогресу, змін уподобань та нових потреб туристів, зокрема, і під впливом наслідків пандемії COVID-19, під впливом зростаючої популярності принципів екологізації та технічних і технологічних, дизайнерських іновачій в сфері готельної індустрії та туризму в цілому. Важливою рисою сьогодення стає принцип «швидкі зміни та нетрадиційні рішення заради збереження бізнесу та подальшого розвитку».

ЗМІСТ / СОДЕРЖАНИЕ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ / БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Тогжан Қадрбекова</i> ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚОРЫҚТАРЫНДАҒЫ ЭНДЕМИКАЛЫҚ ТҮРЛЕР	5
<i>Любов Корінчак</i> ВПЛИВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	8
<i>Наталія Лялюк</i> ГІДРОХІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВОДИ РІКИ КРИНКА В УМОВАХ ТЕХНОГЕННО ТРАНСФОРМОВАНИХ ЛАНДШАФТІВ (ПІВДЕННИЙ СХІД УКРАЇНИ)	11
<i>Алла Радик</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ҐРУНТОПОКРИВНИХ РОСЛИН В СУЧАСНОМУ ОЗЕЛЕНЕННІ	13

ГЕОГРАФІЯ І ГЕОЛОГІЯ / ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

<i>Gülınarə Cəfərova, İradə Əhmədova</i> AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA TURİZMİN ƏRAZİ TƏŞKİLİ VƏ İNKİŞAFININ POTENSİAL İMKANLARI	16
<i>Ольга Карпец</i> БОЛОТНІ МАСИВИ РІВНЕНЩИНИ	19

ЕКОЛОГІЯ / ЭКОЛОГИЯ

<i>Данііл Полковников, Вікторія Іванова</i> ПРОЕКТ ПОБУДОВИ РИБОРОЗПЛІДНИКА СТЕРЛЯДІ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ПРИРОДНОЇ ПОПУЛЯЦІЇ У РІЧЦІ ДУНАЙ	22
<i>Асылан Тулеуов, Дмитрий Пилин, Алибик Днекешев, Наурзбай Булеков, Бакытканым Кадралиева</i> ҚАЗАҚСТАННЫҢ БАТЫС ӨңІРІНДЕГІ СУАЙДЫНДАРДА МЕКЕНДЕЙТІН ҰЗЫНАШАЛЫ ӨЗЕН ШАЯНДАРЫНЫҢ (<i>PONTASTACUS LEPTODACTYLUS</i> (ESCHSCHOLTZ, 1823)) ҚОРЫН ЖӘНЕ ӨНІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ	28

ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ / ТуРИЗМ И РЕКРЕАЦИЯ

<i>N. Damirov</i> HISTORY OF TOURISM DEVELOPMENT OF SAMARKAND REGION IN THE YEARS OF INDEPENDENCE (1991-2016)	33
<i>Олена Дем'янчук, Роман Качаровський, Надія Мельник, Ірина Єрко, Олена Антипюк</i> СТАДІОН «ШАХТАР» – НОВІТНЯ ТУРИСТИЧНА АТРАКЦІЯ МІСТА НОВОВОЛИНСЬК	41
<i>Діана Журба, Валентина Стельмах, Лариса Чижевська, Зоя Карпюк, Роман Качаровський</i> БАСЕЙН РІЧКИ ДУРНИЦЯ: РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНИХ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ	44
<i>Олександр Попадинець</i> НАРОДНІ РЕМЕСЛА ЗАКАРПАТТЯ	48
<i>Лариса Хомич, Марія Черніогло</i> РОЗВИТОК СЕГМЕНТУ ЕКЗОТИЧНИХ ГОТЕЛІВ У СВІТОВОМУ ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ	51

ЕКОНОМІКА / ЭКОНОМИКА

<i>Темур Айтназаров</i> КОНЦЕПЦІЯ УСТОЙЧИВОГО ЕКОНОМІЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И ЕЕ ВАЖНОСТЬ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ	56
--	----

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2022. Вип. 88. 396 с.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій. Передрук і відтворення опублікованих у збірнику матеріалів будь-яким способом дозволяється тільки при посиланні на «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації».

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції розміщені на сайті:
<http://confscientific.webnode.com.ua>

Укладачі: С.М.Кикоть, І.В.Гайдаєнко
Верстка та дизайн: І.В.Гайдаєнко

Адреса оргкомітету та редколегії:
08401, вул. Сухомлинського, 30 (к. 100),
м. Переяслав, Київська обл., Україна,
тел. +380930569496,
сайт: confscientific.webnode.com.ua